خراسان روزنامه صبح ایران
سه‌شنبه ۱۲ دی ۱۳۹۶ . ۱۴ ربیع الثانی ۱۴۳۹ . شماره ۱۹۷۲۲

دکتر لطفعلی پور مدیر گروه و استاد اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد درباره مالیات بر ارزش افزوده می گوید: به رغم دسترسی به توفیقات نسبی حاصل از اجرای این قانون، سازمان مالیاتی و فعالان اقتصادی با چالش های متعددی در مسیر اجرایی شدن قانون مزبور مواجه شدند و پس از ۹ سال اجرای موقت و آزمایشی آن، کاستی ها و نواقص عمده این قانون آشکار شده که نیازمند اصلاح است.

قانون مالیات بر ارزش افزوده نیازمند اصلاح است

خراسان پس از اجرای ۹ ساله قانون مالیات بر ارزش افزوده مشکلات آن را بررسی می کند

مالیات بر ارزش افزوده یار تولید یا بار تولید؟

سیناواحدی- براساس آمارهای رسمی منتشرشده ازسوی بانک مرکزی، درآمدها، واگذاری دارایی های سرمایه ای (فروش نفت خام و گاز طبیعی) و واگذاری دارایی های مالی به ترتیب ۲۱/۹، ۲۶/۵، ۵۱/۶ درصد از کل منابع مالی دولت را در سال ۱۳۹۵ به خود اختصاص داده است. در این سال، درآمدهای مالیاتی با ۱۰۱ هزار میلیارد تومان، سهم ۳۵/۸ درصدی از کل منابع مالی دولت را تشکیل می دهد. بیش از نیمی از کل درآمدهای مالیاتی از طریق مالیات های غیر مستقیم (مالیات بر واردات و مالیات بر کالاها و خدمات) وصول شده است. با این حال حدود ۲۵ درصد درآمدهای مالیاتی از بخش ارزش افزوده بوده است، بخشی که شاید بیش از همه با عموم مردم ارتباط دارد. اما با گذشت سال های بسیار از دریافت این مالیات توسط دولت و آشکار شدن مشکلات بسیار آن، اصلاح دقیق این قانون ضروری به نظر می رسد.

■ **مالیات بر مصرف!**

مالیات بر ارزش افزوده، نوعی مالیات بر مصرف است که در مراحل مختلف زنجیره واردات/تولید/توزیع و مصرف، به تدریج توسط بنگاه های اقتصادی که در مراحل مختلف زنجیره قرار می گیرند، اخذ شده و از هر بنگاه به بنگاه بعدی انتقال می یابد تا در نهایت به مصرف کنندگان منتقل شود. هر چند مالیات بر ارزش افزوده در مراحل مختلف زنجیره دریافت می شود، اما وجود ویژگی اعتبار مالیاتی در این نظام، سبب شده است تا مودیان و فعالان اقتصادی بتوانند مالیاتی را که روی نهاده های خود پرداخت کرده اند، از مالیات های فروش کسر یا استرداد کنند.

■ **مالیات بر ارزش افزوده از ۳ تا ۳۰ درصد**

بر اساس پیشنهاد دولت در لایحه مالیات بر ارزش افزوده، نرخ مالیات فروش کالاها یا خدمات به صورت ترکیبی خواهد بود، به طوری که نرخ آن در سه بخش، کالاهای نفتی، طلا و پلاتین و دیگر کالا و خدمات متفاوت است. در بخش کالاهای نفتی انواع «بنزین و سوخت هواپیما، با نرخ ۳۰ درصد»، «نفت گاز و نفت سفید با نرخ ۱۵ درصد» و «گاز طبیعی، نفت کوره و گاز با نرخ ۱۰ درصد» محاسبه خواهد شد؛ همچنین در بخش دوم که شامل «طلا و پلاتین اعم از (مصنوعات و شمش) با نرخ ۳ درصد» است، مالیات بر ارزش افزوده پیش بینی شده است. طبق لایحه مورد بررسی «دیگر کالاها و خدمات با نرخ ۹ درصد» دریافت می شود. جالب توجه این جاست که از ۹ درصد ارزش افزوده، ۳ درصد از آن مطابق قانون به شهرداری و دهیاری های محل و یک درصد آن به سلامت استان ها اختصاص می یابد.

■ **مالیات بر ارزش افزوده ۲۵ درصد کل مالیات ها**

بر اساس آخرین آمار منتشر شده مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی در هفت ماه ابتدای سال، سهم درآمدهای مستقیم در سبد درآمدی دولت ۵۳.۸ درصد بوده که این رقم در مقایسه با رقم سال گذشته افت ۵.۱ درصدی داشته است. همچنین از مالیات های غیر مستقیم، سهم ۴۶.۲ درصدی در سبد کل درآمدهای مالیاتی داشته که رقم آن در مقایسه با سال گذشته رشد ۵.۶ درصدی داشته است. در میان مالیات های غیر مستقیم بیشترین رقم با سهم ۳۶.۷ درصد به مالیات بر کالا و خدمات، پس از آن مالیات بر ارزش افزوده با رقم ۲۴.۹ درصد در جایگاه دوم و مالیات بر واردات با سهم ۹.۵ درصد در پله سوم قرار گرفته است. بنا بر آمار منتشر شده از سوی بانک مرکزی در شش ماه نخست امسال ۲۳ هزار میلیارد درآمد از مالیات های مستقیم و ۲۰ هزار میلیارد درآمد از مالیات های غیر مستقیم نصیب کشور شده است.

■ **مالیات بر ارزش افزوده باید یاریگر تولید باشد**

دکتر لطفعلی پور مدیر گروه و استاد اقتصاد دانشگاه فردوسی مشهد درباره مالیات بر ارزش افزوده می گوید: قانون مالیات بر ارزش افزوده پس از طی یک دوره پر فراز و نشیب در سال ۱۳۸۷ به تصویب رسید و از نیمه دوم همان سال به صورت آزمایشی به اجرا درآمد. سیاست گذاران و برنامه ریزان با تصویب این قانون، اهدافی نظیر گسترش پایه های مالیاتی، انتقال بار مالیاتی از تولید و سرمایه گذاری به سوی مصرف، اجتناب از دریافت مالیات مضاعف از کالاها و خدمات و توسعه اطلاعات مالیاتی از طریق شفاف سازی فعالیت های مشمول مالیات بر ارزش افزوده را پیگیری می کردند. به رغم دسترسی به توفیقات نسبی حاصل از اجرای این قانون، سازمان مالیاتی و فعالان اقتصادی با چالش های متعددی در مسیر اجرایی شدن قانون مزبور مواجه شدند و پس از ۹ سال اجرای موقت و آزمایشی آن، کاستی ها و نواقص عمده این قانون آشکار شده که نیازمند اصلاح است. این قانون با هدف کمک به تولید و بهبود محیط کسب و کار طراحی شده و باید در این مسیر حرکت کند، هر بخشی از قانون که این مسئله را پیگیری نکند، باید اصلاح شود. محمدرضا پورابراهیمی، رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس نیز چندی پیش با اشاره به گذشت ۹ سال از اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده و لزوم اصلاح مواد قانونی آن، گفته بود: اشکالات متعدد بر این لایحه وارد شده و به همین دلیل زمان آن رسیده است که اصلاحات مد نظر انجام شود.

■ **جایگزین های مالیات بر ارزش افزوده نامناسبند**

دکتر حبیبی، مدرس اقتصاد دانشگاه درباره ضرورت اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده می گوید: بدیهی است در غیاب مالیات بر ارزش افزوده، دولت مجبور است یا از طریق تشدید فشار روی مالیات بر درآمد، اقدام به تامین منابع مالی مورد نیاز هزینه های جاری به ویژه آموزش، بهداشت، امور امنیتی و دفاعی، پرداخت به بازنشستگان و اجرای پروژه های عمرانی کند که این امر به شدت روی انگیزه های سرمایه گذاری و تولید، اثر مخربی خواهد داشت، یا این که باید از طریق افزایش قیمت کالاها و خدمات دولتی به خصوص فراورده های نفتی و حامل های انرژی یا افزایش نرخ ارز، اقدام به تامین کسری منابع کند که این موضوع نیز با افزایش هزینه های تولید، کشور را وارد مرحله جدیدی از رکود تورمی خواهد کرد. گزینه دیگری که در غیاب مالیات بر ارزش افزوده در مقابل دولت است، کاهش مخارج جاری و تملک دارایی های سرمایه ای و مالی دولت است. این گزینه نیز همانند دیگر گزینه ها، آثار منفی و سوئی بر رفاه خانوارها (اگر مخارج آموزش، بهداشت و سلامت کاهش یابد) و تولید خواهد داشت و زمینه ساز دست اندازی بیشتر به منابع مالی نظام بانکی و افزایش استقراض از بانک مرکزی و بانک ها خواهد شد که تاثیر آن بر تورم و نیز دسترسی بخش خصوصی به تسهیلات نظام بانکی انکار ناپذیر خواهد بود.

■ **در صورت اجرای صحیح اقتصاد را شفاف می کند**

حبیبی درباره ضرورت برنامه ریزی منسجم مالیات بر ارزش افزوده می گوید: پیش از تصویب قانون مالیات بر ارزش افزوده در سال ۱۳۸۷، قانونی موسوم به تجمیع عوارض در ایران اجرا می شد که نوعی مالیات بر مصرف در حلقه آخر بود. لکن اجرای این قانون نه تنها کمکی به شفافیت زنجیره مبادلات نکرد، بلکه به دلیل بروز پیامدهای آبشاری، به یک مالیات ناکارآمد تبدیل شد که زمینه اعتراض بسیاری از اشخاص را فراهم کرد. ناکارآمدی این مالیات ها از یک سو و درآمدهای بسیار ناچیزی که از محل اجرای قانون تجمیع عوارض به دست می آمد سبب شد تا ایران به سمت پایه مالیاتی حرکت کند که در بیشتر کشورهای جهان، تجربه موفقیت آمیزی در اجرا به دست آورده است. این مالیات که نوعی مالیات بر مصرف است، در طول زنجیره عرضه کالاها و ارائه مالیات بر ارزش افزوده خدمات و به صورت مرحله به مرحله دریافت می شود تا در نهایت به مصرف کننده نهایی منتقل شود. کارکرد این مالیات، نه تنها کسب درآمد پایدار مالیاتی است بلکه طراحی آن مبتنی بر سازوکار خودکنترلی است که می تواند ضمن شفاف سازی زنجیره، میزان درآمد واقعی فعالان اقتصادی را نمایان و امکان برقراری عدالت افقی و عمودی مالیاتی را فراهم کند. از این روست که عموماً اجرای این نوع مالیات ها، در سرتاسر جهان با اعتراض برخی اشخاص مواجه می شود که تمایلی به شفاف سازی فعالیت های خود ندارند و ابقای حداکثری منافع آنان مستلزم تداوم فعالیت های غیر شفاف است.

■ **معاف ها، مالیات می گیرند!**

یکی از مشکلاتی که در اجرای این قانون برای مردم به وجود آمده است اطلاع نداشتن مردم از معافیت های مالیاتی ذکر شده برای برخی کالاهاست. براساس قوانین مالیاتی کشور تمام کالاها مشمول قانون مالیات بر ارزش افزوده شناخته نشده و برخی از محصولات از پرداخت این نوع مالیات معاف هستند اما فروشندگان بسیاری وجود دارند که با استفاده از ناآگاهی مشتری ارزش افزوده را از مشتریان دریافت می کنند. نمونه این تخلف، گرفتن مالیات بر ارزش افزوده از داروست که در برخی داروخانه ها اتفاق می افتد و چندی پیش سازمان امور مالیاتی این تخلف را اعلام و به مردم اطلاع رسانی کرد. مطابق قانون مالیات بر ارزش افزوده آرد نانوایی، نان، گوشت، قند، شکر، برنج، حبوبات، سویا، شیر، پنیر، روغن نباتی، شیرخشک مخصوص تغذیه کودکان، انواع دارو، لوازم مصرفی درمانی، خدمات درمانی و بسیاری اقلام دیگر از این مالیات معاف هستند.

■ **سبد کالا هم معاف است**

مسیحی معاون مالیات بر ارزش افزوده سازمان امور مالیاتی کشور درباره معافیت های مالیاتی گفته است: یکی از موارد تخلفی که در زمان اجرای طرح سبد کالا گزارش شده دریافت مالیات بر ارزش افزوده از دریافت کنندگان سبد کالا بوده است. عوامل توزیع سبدهای کالایی نمی توانند با دستاویز قراردادن این قانون از مشمولان این طرح، مالیات دریافت کنند. علاوه بر این طبق ماده ۱۲ فصل دوم قانون مالیات بر ارزش افزوده، گروه دیگری از کالاها نیز از مالیات بر ارزش افزوده معاف می شوند. این گروه شامل محصولات کشاورزی فراوری نشده دام و طیور زنده، آبزیان و زنبور عسل است. به جز این انواع کود، سم، بذر و نهال و خوراک دام و طیور نیز شامل پرداخت این نوع مالیات نمی شوند. بخش دیگری از گروه های کالایی معاف از مالیات بر ارزش افزوده به این شرح است: فرش دستباف، کتاب، مطبوعات، دفاتر تحریر و انواع کاغذ چاپ، تحریری و مطبوعات. همچنین کالاهای اهدایی به صورت بلاعوض به وزارتخانه ها، موسسات دولتی و نهادهای عمومی غیر دولتی دسته دیگری از کالاها و محصولات معاف از مالیات شناخته می شوند. غیر از این کالاهای همراه مسافر که برای استفاده شخصی خریداری شده اند البته به شرط رعایت سقف تعیین شده در قوانین گمرکی هم از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف هستند.

■ **اعتبار مالیاتی نکته مغفول مالیات بر ارزش افزوده**

یکی از نارضایتی های تولیدکنندگان و صادرکنندگان از اجرای مالیات بر ارزش افزوده طی سال های گذشته، طولانی بودن زمان استرداد است. فرایند استرداد مالیاتی با طولانی شدن خود سبب از دست رفتن بخشی از نقدینگی تولیدکنندگان و صادرکنندگان برای یک مدت زمان طولانی (حداقل شش ماه) از آن ها خواهد شد. در فضای اقتصادی که تولیدکنندگان به راحتی می توانند به منابع مالی (از طریق نظام بانکی یا بازار سرمایه) دسترسی داشته باشند و هزینه تأمین مالی از منابع خارجی بنگاه برای آن ها اندک است، شاید طولانی شدن فرایند استرداد، مشکل حادی برای تولیدکنندگان ایجاد نکند، اما شرایط اقتصاد ایران به ویژه طی سال های اخیر، به گونه دیگری است. درگزارش های پایش محیط کسب وکار مراکز مختلف پژوهشی کشور، گران بودن تأمین مالی از طریق منابع خارجی (یعنی انتشار سهام، دریافت تسهیلات از سیستم بانکی، انتشار اوراق و ...) و دشوار بودن دسترسی به تسهیلات و اعتبارات بانکی از جمله معضلات اساسی معرفی شده است که تولیدکنندگان با آن دست به گریبان بوده اند. به همین جهت سرعت بخشیدن به فرایند استرداد اعتبار مالیاتی مودیان می تواند گامی مثبت در جهت حل مسائل تولیدکنندگان به حساب آید. البته توضیح این نکته نیز خالی از لطف نیست که در بیشتر موارد (به استثنای صادرکنندگان و واحدهای تولیدی قبل از بهره برداری (مودیان هنگام فروش کالاها، مالیات دریافت می کنند و با توجه به رویه های قانونی مربوط به تسلیم اظهارنامه و پرداخت مالیات، بین سه تا شش ماه، این مالیات ها نزد آن ها باقی می ماند و می توانند از نقدینگی ایجاد شده تا آخر دوره استفاده کنند.

■ **به صادرکننده در این قانون ظلم می شود**

برزگر فعال اقتصادی و صادرکننده درباره معافیت های مالیاتی صادراتی می گوید: در قانون مالیات بر ارزش افزوده، تمایزی بین صادرکنندگان و دیگر مودیان وجود ندارد. اما نکته مهمی که باید به آن توجه شود این است که صادرکنندگان، در ازای صادرات کالاها و خدمات خود، مالیات فروش را از خریدار دریافت نمی کنند اما زمان خرید نهاده های مورد نیاز خود، مالیات خرید را به فروشنده مواد اولیه و کالاهای واسطه ای پرداخت کرده اند. در حالی که اگر همان تولیدکننده، به جای صادرات به خارج از کشور، تولیدات خود را داخل کشور می فروخت، در وقت عرضه کالاها و خدمات خود، مالیات فروش را از خریدار دریافت می کرد و اگر مقدار مالیات فروش، کمتر از مالیات خریدی بود که زمان خرید نهاده هایش پرداخت کرده بود، این مابه التفاوت به عنوان اعتبار مالیاتی برایش لحاظ می شد و اختیار باز پس گیری آن مابه التفاوت را داشت. بنا بر این مقدار اعتبار مالیاتی که صادرکننده از سازمان مالیاتی طلب دارد به مراتب بیشتر از تولیدکننده مشابهی خواهد بود که در داخل کشور عرضه می کند. به همین جهت باید تمایزی بین این دو فرد در مدت زمان استرداد اعتبار مالیاتی قائل شود تا بتواند حمایت صحیحی بر صادرات کشور داشته باشد. اگر این تفاوت بین دو گروه ایجاد نشود، در واقع در حق صادرکنندگان کشور ظلم شده است. این فعال اقتصادی همچنین با اشاره به قانون استرداد اعتبار مالیاتی می گوید: در قانون مالیات بر ارزش افزوده آمده است که اگر استرداد اعتبار مالیاتی توسط سازمان، حتی یک روز بیشتر از مهلت زمان مقرر به طول بینجامد سازمان مالیاتی باید خسارتی به میزان ۲ درصد در ماه از تاریخ درخواست به مودی پرداخت کند.

■ **ضرورت اصلاح قانون مالیات بر ارزش افزوده**

برای آن که تولید در کشور رشد بیش از پیش داشته باشد و شرایط مساعد اقتصادی حاکم شود، باید زمینه این فضا شکل گرفته و وجود داشته باشد. بخشی از این شرایط توسط بخش دولتی و بخش دیگر توسط خود بخش خصوصی ایجاد می شود. خدمات سخت افزاری و نرم افزاری که دولت فراهم می کند، از طریق مالیات تامین می شود. در واقع مالیات، پرداخت بهای تولید این خدمات است. برای این که دولت بتواند منابع مورد نیاز انجام وظایف خود را تامین کند گزینه ای بهینه تر از اخذ مالیات وجود ندارد. اما در زمان تعیین قواعد و مقررات اخذ مالیات باید تمامی ملزومات آن فراهم شود. با این وجود مالیات بر ارزش افزوده توانسته جایگاه خود را در اقتصاد ما مشخص کند، اما اشکالات مختلف این قانون نیاز جدی اصلاح آن را معین می کند.

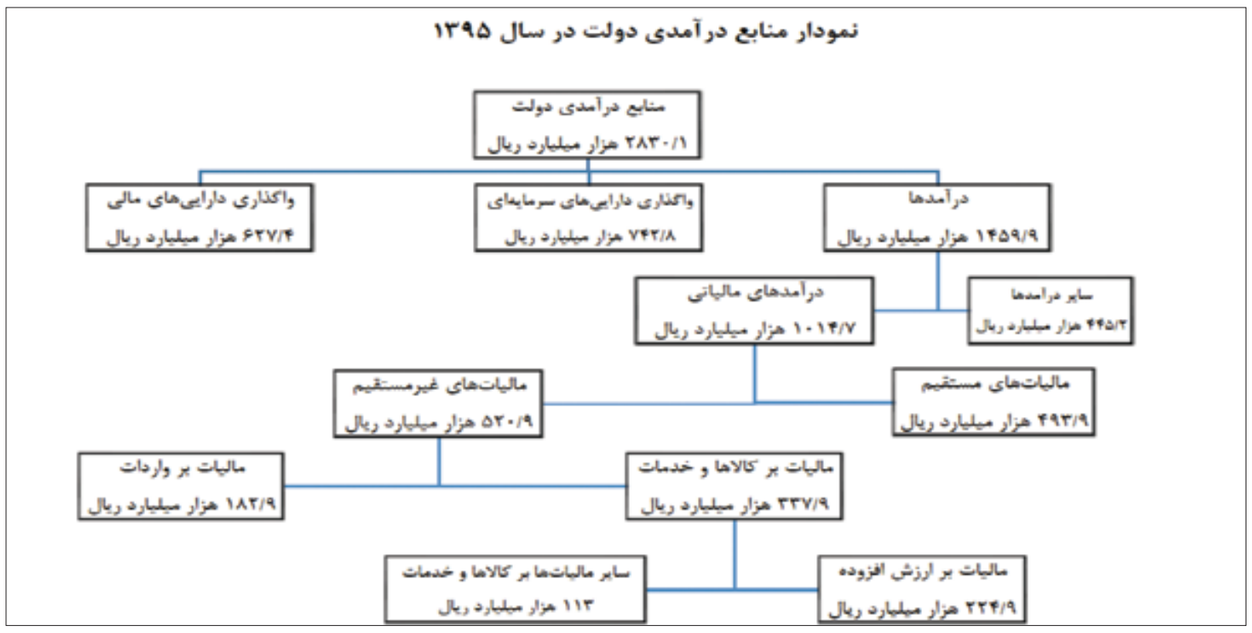

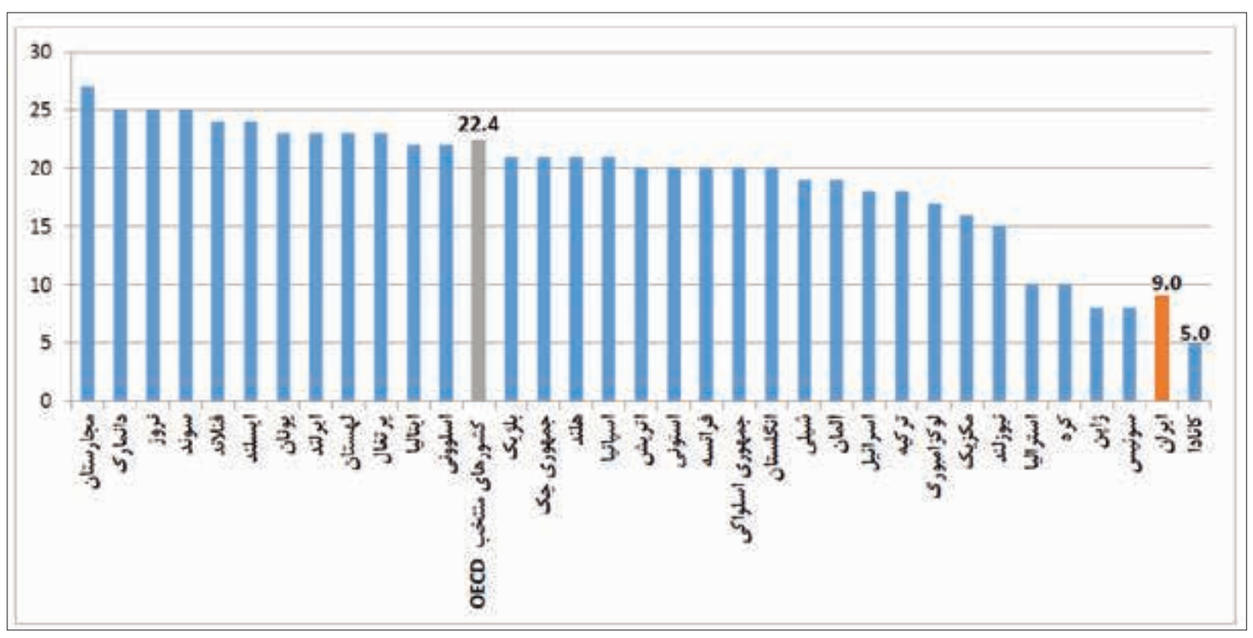

جدول متوسط [شماره ۷۰۱۹]

طراح جدول: مریم احمدی

افقی:
۱- نت پایانی - کشوری در غرب آفریقا - فرمان - فرومایه - شکم بند طبی ۲- داخل شدن - فایده - ضمیر متکبر - بخیه درشت - سرد ۳- شک و گمان - مشهور - میوه گرمسیری - سنه ۴- بالای فرنگی - اهلی - آفت گندم - هوای متحرک - زشتی - از حروف الفبای بیگانه ۵- عریض - کرشمه - پند گرفتن - جد - جهت ۶- قاصد - اشتها - دشمن سخت - سوگند - بیهوشی ۷- آهنگ - آتشدان حمام - قسمت سفید رنگ و هلالی انتهای ناخن - گوسفند جنگی - اجرت ۸- از رفته به جا می ماند - بهشت - بخت و طالع - حرف نداری - ماه - هزار کیلو ۹- جوانمرد - بزه - اوج - سقف دهان ۱۰- کمر - از درختان جنگلی - پهلوان - عقاب سیاه - موثر ۱۱- وحشی - قفسه ظروف - تاج - مسابقه اتومبیلرانی - گریز

عمودی:
۱- دریچهٔ بالای سوراخ سیلندر که گاز از آن خارج می شود - نخبه ۲- مساوی عامیانه - هواپیمای بدون سرنشین نظامی - دست عرب ۳- پرگویی - همچنین - علامت مفعولی ۴- رئیس - پهلو ۵- پسوند حفاظت - سریع ۶- بی حرکت - فیل ماقبل تاریخ - طاقچه ۷- ذره باردار - آراستن - مقام ۸- گردن زن غلات - قالی ۹- بازداشتن - مادر ۱۰- نقصان - دُرت - حرف انتخاب ۱۱- از برونته ها - غلام - سپهر ۱۲- تیره - نخوت ۱۳- غذای زمین - حافظه ۱۴- بادام - کرکس - نحیف ۱۵- عدد اول - سرشیر - درون ۱۶- شهر بلقیس - یاری ۱۷- جایز - رشته کوهی در آمریکای شمالی ۱۸- حرکت اسب در شطرنج - ماهی - من و شما ۱۹- کچل - فرمانروایی - تکرار حرف ۲۰- پشیمانی - پیکر

حل جدول شماره ۷۰۱۸

جدول سخت [شماره ۲۳۳]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی: ۱- از علمای معروف خراسان در قرن ششم - تخم مرغ خارجی ۲- دستینه - از تیم های باشگاهی فوتبال یونان - قابل حمل و نقل ۳- پیشوند فعل مضارع - کشوری گردشگر پذیر و بدون کوه و رودخانه در دل اقیانوس آرام - غوطه ور در آب - مجموعه داستانی نوشته بزرگ علوی ۴- جبران کردن - دلیل ها - دریاچه ای زیبا در کلاردشت - راغب و خواهان ۵- لاف پهلوانی زدن - کاشف دینامیت - پایان پذیر ۶- جانوری دوزیست - از اجزای پیراهن - رشته باریک و دراز - خط الرأس کوه - رو انداز تابستانی ۷- از یاران باوفای امام رضا(ع) - چند کشور با گرایش و منافع مشترک - دارای پدر و مادری از دو نژاد مختلف ۸- گوی شیشه ای - یکسو کننده الکترونیکی - نمدزین - چرخش ۹- دارای رنگ - مجهز به سلاح - محله ای در شمال شرق پایتخت - راه شاعرانه ۱۰- پذیرش سفیر - نقاش هلندی در قرن هفدهم و خالق تابلوی عروس یهودی - فیلمی ساخته داریوش مهرجویی ۱۱- حرف دهن کجی - نمایش نامه ای از یوجین اونیل، نویسنده آمریکایی.

عمودی: ۱- قدو بالا - نقاشی روی شیشه ۲- آنزیمی در بزاق - تازه وجدید ۳- تکرار حرفی - تصرف کننده سرزمین دیگران به زور و ناحق ۴- مجانی - چهارپا ۵- نام قدیم بیت المقدس - کشتی جنگی ۶- ثروت و دارایی - هدف - گرداگرد دهان ۷- شب عاشقان بیدل - بعد از هیدروژن، فراوان ترین عنصر در جهان است ۸- طلوع کردن - سخن تحقیرآمیز ۹- رب النوع آفتاب - ارز مرجع در مبادلات بین المللی ۱۰- از سلسله های پادشاهی کره - وزیدن باد - شکرگزاری ۱۱- بسیار گرم - خواب کودکانه - دارای لکنت زبان ۱۲- صادق و بی ریا - از مهم ترین وسترن های تاریخ سینما ساخته هاوارد هاکس ۱۳- نویسنده تازه کار - اهل کرواسی ۱۴- دالان ورودی خانه های قدیمی - گوارا ۱۵- گونه - تفرق و پراکندگی - گوژپشت ۱۶- سرسبز و با طراوت - کثیف کردن ۱۷- بی نظیر - زیباترین شهر لهستان ۱۸- تزیین کننده - زمین آذری ۱۹- زنده به آب - دریاچه ای در فارس ۲۰- برخی از این آب ماهی می گیرند! - مخفی.

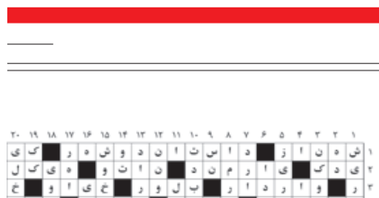

حل جدول شماره ۲۳۲